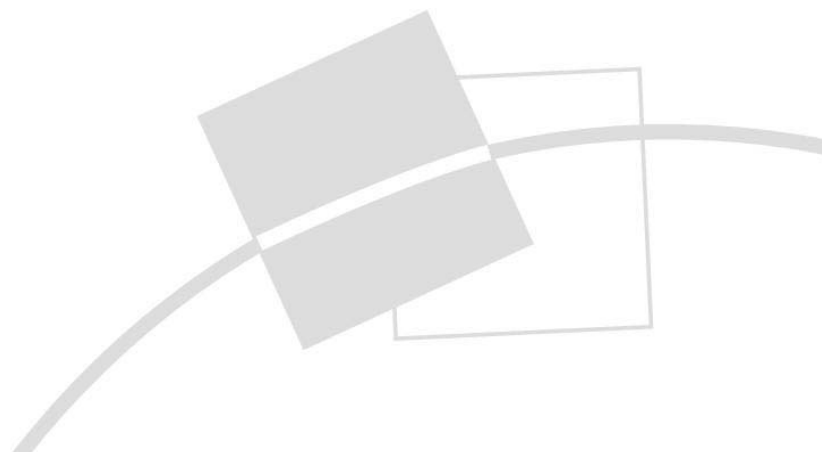

BRANCHEVERKENNING BELEIDSONDERZOEK

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
2. Kwaliteitseisen voor beleidsonderzoek.....	6
3. Aanbieders van beleidsonderzoek	9
4. Uitbesteding en interne uitvoering	12
5. Selectie- en gunningscriteria bij beleidsonderzoek.....	15
6. Bekendheid en waardering voor VBO-bureaus	18
7. Conclusies.....	21

Voorwoord

Beleidsonderzoek vormt een onmisbaar onderdeel van het beleidsproces van overheden en andere organisaties. Zonder inzicht in de sociale, economische en ruimtelijke ontwikkelingen is het onmogelijk om gerichte interventies te plegen en zonder evaluatie van deze interventies ontstaat er geen betrouwbaar inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid. Overheden, landelijke instituten en het bedrijfsleven baseren hun beleid dan ook steeds meer op informatie uit kwantitatief en kwalitatief beleidsonderzoek. Een deel van dit onderzoek wordt binnenshuis uitgevoerd door gespecialiseerde onderzoeksafdelingen; een ander deel wordt uitbesteed aan marktpartijen. In dit laatste geval gaat het om diverse soorten aanbieders, waaronder universiteiten, nationale planbureaus, organisatieadviesbureaus en gespecialiseerde beleidsonderzoeksbureaus.

De Vereniging voor Beleidsonderzoek (VBO) heeft het initiatief genomen om een brancheverkenning uit te voeren naar de kwaliteitseisen die opdrachtgevers stellen aan het beleidsonderzoek, hun beoordeling van de verschillende soorten aanbieders en de selectiecriteria die zij hanteren bij uitbesteding. Dit onderzoek is in voorjaar 2007 uitgevoerd onder de relatiebestanden van de VBO-leden, die hiervoor éénmalig hun mailadressen ter beschikking hebben gesteld. Het onderzoek is in eerste instantie uitgevoerd ten behoeve van intern gebruik binnen de vereniging en door de leden. Wij zijn er echter van overtuigd dat een deel van dit onderzoek ook interessant is voor de opdrachtgevers en de gebruikers van beleidsonderzoek. Daarom is deze publieksversie over het onderzoek verschenen.

De uitvoering van de brancheverkenning is begeleid door een commissie vanuit de vereniging, bestaande uit Jos Mevissen (directielid Regioplan), Henk Gianotten (directielid Panteia) en Martin van der Gugten (directielid DSP-groep). Arie Mens (bestuursadviseur VBO) heeft de leiding over het onderzoek voor zijn rekening genomen, waaronder het opstellen van de vragenlijst, het uitvoeren van het veldwerk en het verzorgen van de analyse en rapportage. De dataverzameling via internet is uitbesteed aan EIM-Stratus uit Zoetermeer en de dataverwerking is mede uitgevoerd door Bas Kurver (ITS).

Binnen onze vereniging zullen de resultaten van deze brancheverkenning een rol spelen bij de toekomstige positionering van onze leden in de markt van het beleidsonderzoek. Daarnaast hopen wij dat de uitkomsten van dit onderzoek aan opdrachtgevers meer inzicht geven in de beoordeling van de markt van beleidsonderzoek en de positionering van diverse soorten aanbieders in deze markt.

Martin van der Gugten,
Voorzitter Vereniging voor Beleidsonderzoek
september 2007

1. Inleiding

1.1 Doel van de brancheverkenning

De Vereniging voor Beleidsonderzoek heeft in het voorjaar 2007 een brancheverkenning uitgevoerd om informatie te verkrijgen over de marktpositie van het beleidsonderzoek. Deze informatie is primair bedoeld voor:

- het beleid van de vereniging, gericht op versterking van de marktpositie van het beleidsonderzoek in het algemeen;
- het beleid van de leden aan de hand van toegespitste informatie over hun specifieke posities op de markt.

In dit onderzoek zijn de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- de kwaliteitseisen die opdrachtgevers en gebruikers stellen aan beleidsonderzoek;
- de criteria die aangelegd worden bij de keuze voor intern of externe uitbesteding, alsmede de selectie- en gunningscriteria die bij offertetrajecten een belangrijke rol spelen;
- de positie van de onderzoeksbranche zowel ten opzichte van interne aanbieders van beleidsonderzoek als van andersoortige externe aanbieders in de ogen van opdrachtgevers en andere stakeholders;
- de bekendheid van leden van de branche van het beleidsonderzoek bij opdrachtgevers en andere stakeholders.

1.2 Onderzoeksopzet en veldwerk

Aan de leden van de vereniging is gevraagd om éénmalig de mailadressen van hun relaties te verstrekken. De omvangrijke groep van relaties vormen met elkaar de onderzoeksgroep. Deze groep is via de mail uitgenodigd om een internetvragenlijst in te vullen. De dataverzameling vond plaats in de periode februari – maart 2007.

Bij het invullen van de vragenlijst kregen de respondenten de kans om open antwoordmogelijkheden te gebruiken naast een voorgegeven serie gesloten antwoordcategorieën. Daarnaast kregen de respondenten zoveel mogelijk alleen vragen voorgelegd over onderwerpen waarvan zij eerder in de vragenlijst meegedeeld hadden dat zij er mee te maken hebben gehad en/of dat zij er belangstelling voor hebben. Het voordeel van deze methode is dat in elke individuele vragenlijst de focus ligt op informatie die daadwerkelijk relevant is voor de betreffende respondent. Bovendien vermindert dit de belasting voor de respondent doordat vragen naar niet of minder relevante informatie achterwege blijven. Daardoor kunnen meer relevante onderwerpen worden aangesneden bij dezelfde responstijd.

Ten behoeve van dit onderzoek zijn door de leden van de VBO in totaal 10.187 mailadressen ter beschikking gesteld (na ontdebelling) . Dat heeft geleid tot 1.897 personen die een begin hebben gemaakt met het invullen van de vragenlijst en 887 respondenten die de volledige vragenlijst hebben ingevuld. Tabel 1 geeft hierover nadere informatie.

Tabel 1: Mailadressen en respondenten naar organisatorische setting

	mailadressen	begonnen als respondent	gehele vragenlijst
centrale overheid	21%	22%	27%
lokale en regionale overheid	35%	38%	36%
instellingen	4%	4%	4%
koepelorganisaties	12%	10%	10%
bedrijven	11%	7%	6%
niet toe te wijzen /rest	18%	18%	17%
N (=100%)	10.187	1.897	887

Uit bovenstaande tabel blijkt dat relaties van de leden van de vereniging, zoals benaderd voor dit onderzoek, voor het grootste deel bestaan uit overheden en koepelorganisaties. Bedrijven en instellingen zijn in aantal ondergeschikt.

Voor een groot deel weerspiegelt deze verdeling over categorieën relaties de realiteit van de cliënten van de leden van de vereniging. Voor een deel is de verklaring echter ook te vinden in de categorie “niet toe te wijzen / rest”. Daarin zijn namelijk ook bedrijven en instellingen opgenomen die kunnen optreden als concurrerende aanbieders op de markt van beleids-onderzoek. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om universiteiten bij de categorie “instellingen” en aan organisatie-adviseurs of marktonderzoekers bij de categorie “bedrijven”. Deze rest-categorie wordt in dit onderzoek verder grotendeels buiten beschouwing gelaten. De aandacht is dus geconcentreerd op die relaties van de bureaus die beschouwd mogen worden als potentiële opdrachtgevers.

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van deze rapportage komen in hoofdstuk 3 vergelijkende beoordelingen door de respondenten aan de orde van werk van bureaus voor beleidsonderzoek met dat van andersoortige externe aanbieders van beleidsonderzoek (zoals organisatieadviseurs, universiteiten, e.d.). Daarna wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op een vergelijkende beoordeling door de onderzochte groep van interne uitvoering van beleidsonderzoek (binnen de organisatie van de respondent) en uitbesteding daarvan. In hoofdstuk 5 wordt aandacht besteed aan een specifiek onderwerp, namelijk de eisen die respondenten stellen in de offertefase van een beleidsonderzoek. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de bekendheid van de respondenten met (het werk van) de afzonderlijke bureaus voor beleidsonderzoek en hun oordeel daarover. Deze rapportage wordt afgesloten met enkele conclusies.

Voordat deze vier onderwerpen worden behandeld wordt in hoofdstuk 2 eerst aandacht besteed aan de kwaliteitseisen voor beleidsonderzoek die door de respondenten belangrijk worden gevonden.

2. Kwaliteitseisen voor beleidsonderzoek

2.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek betreft de selectie en de beoordeling van de kwaliteitseisen die volgens respondenten aan beleidsonderzoek dienen te worden gesteld. Daarbij moet in de beschouwing meegenomen worden dat beleidsonderzoek door verschillende soorten organisaties kan worden uitgevoerd. Niet alleen gespecialiseerde bureaus voeren beleidsonderzoeken uit, maar ook organisatie-adviseurs, marktonderzoekers, planbureaus en universiteiten kunnen in de markt opdrachten verwerven voor beleidsonderzoek. Daarnaast kan een opdrachtgever vaak ook nog kiezen voor een interne onderzoeksafdeling of een onderzoeker die werkzaam is binnen een beleidsafdeling.

2.2 Selectie en beoordeling van kwaliteitseisen

Aan de onderzochte groep is een lijst met 17 kwaliteitseisen voorgelegd. In overzicht 1 staat deze lijst volledig opgenomen, inclusief de verkorte aanduiding die verder in dit rapport wordt gebruikt.

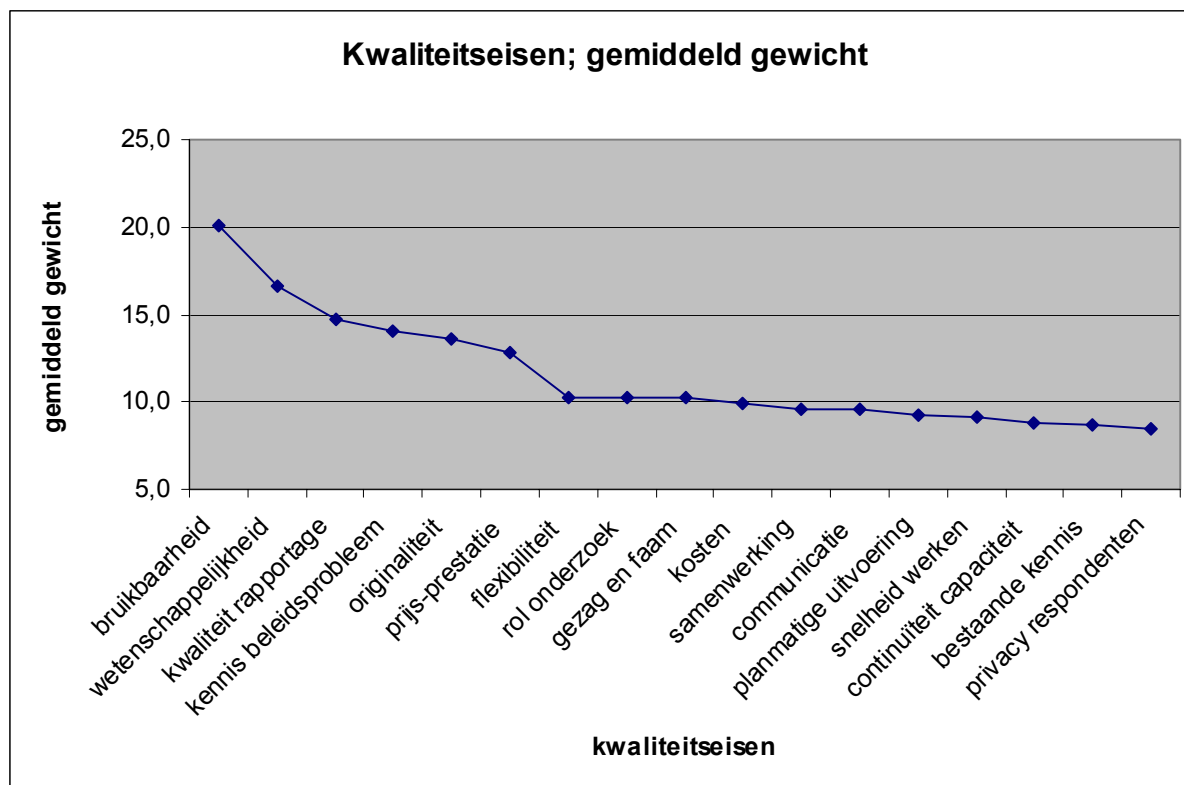
Overzicht 1: Formulering kwaliteitseisen in vragenlijst en verkorte vorm

formulering items in vragenlijst	verkorte formulering items
bruikbaarheid bij beleidsvoorbereiding, besluitvorming en beïnvloeding	bruikbaarheid
wetenschappelijke deskundigheid, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid	wetenschappelijkheid
kwaliteit en toegankelijkheid van de rapportage	kwaliteit rapportage
kennis beleidsprobleem en zijn organisatorische en politieke context	kennis beleidsprobleem
originaliteit en creativiteit bij plan, uitvoering en contacten	originaliteit
prijs-prestatie verhouding van het onderzoek	prijs-prestatie
flexibiliteit en wendbaarheid tijdens de uitvoering	flexibiliteit
gevoeligheid voor rol onderzoek in beleidsprocessen	rol onderzoek
gezag en faam van de onderzoekers	gezag en faam
kosten van het onderzoek	kosten
vaardigheid in en bereidheid tot samenwerking met andere partijen	samenwerking
zorgvuldigheid bij openbaarheid en communicatie	communicatie
uitvoering volgens de opzet en voorkomen van levertijdproblemen	planmatige uitvoering
snelheid van werken en levertijd	snelheid werken
omvang en continuïteit onderzoekscapaciteit	continuïteit capaciteit
gebruik bestaande instrumenten, gegevens en onderzoekprogramma's	bestaande kennis
garantie privacy onderzoekspersonen	privacy respondenten

Aan de respondenten is eerst gevraagd om de (maximaal) tien meest belangrijke kwaliteitseisen uit de lijst te kiezen. Vervolgens konden zij aangeven in welke mate zij de gekozen kwaliteitseisen belangrijk vonden. Dat gebeurde door het toekennen van gewichten die samen moesten optellen tot 100. Hoe hoger het gewicht, des te groter het belang van de betreffende kwaliteitseis. Bovenaan in het overzicht staan de kwaliteitseisen die de respondenten het meest belangrijk vinden, onderaan die met het minste belang.

De volgorde van de items in overzicht 1 correspondeert met de volgorde van de items in grafiek 1, waarin de oordelen van de respondenten verwerkt zijn. In grafiek 1 staan de gemiddelde gewichten. Die zijn alleen berekend over die respondenten die het gewicht hebben ingevuld (dus van mening waren dat de kwaliteitseis behoorde tot de maximaal tien meest belangrijke).

Grafiek 1: Kwaliteitseisen naar gemiddeld gewicht

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de bruikbaarheid van beleidsonderzoek in de ogen van de respondenten het hoogst scoort met een gemiddeld gewicht van 20. Daarna komen in aflopende volgorde: wetenschappelijkheid, kwaliteit rapportage, kennis beleidsprobleem, originaliteit en prijs-prestatie. De daarop volgende kwaliteitseisen (met een gemiddeld gewicht van tien of lager) worden minder belangrijk gevonden. Een lage score betekent overigens niet dat een dergelijke eis in absolute zin niet belangrijk is. Het betekent eerder dat het onderscheidend vermogen laag is. Voldoen aan het betreffende criterium kan ook als een vanzelfsprekendheid worden beschouwd.

In deze rapportage is de aandacht verder met name geconcentreerd op de zes belangrijkste kwaliteitseisen van "bruikbaarheid" t/m "prijs-prestatie". Het argument daarvoor is niet alleen de hoogte van het gemiddelde gewicht, maar ook het (veel) hogere aantal scores dat is uitgebracht op deze zes eisen.

2.3 Verschillen tussen respondentengroepen

Uit nadere analyse blijkt dat er nauwelijks verschillen optreden tussen de respondentengroepen in hun oordeel over het belang van de kwaliteitseisen. Zij denken daarover in het algemeen ongeveer hetzelfde. Een (beperkte) uitzondering hierop treffen wij aan bij de beide eerste kwaliteitseisen. Respondenten uit instellingen en bedrijven vinden het item "bruikbaarheid"

iets belangrijker dan het gemiddelde, in tegenstelling tot de categorie “overig / rest”, waar dit item minder hoog scoort. Het item “wetenschappelijkheid” wordt in verhouding belangrijker gevonden door de categorie “overig / rest”, terwijl de lagere overheden dat item juist weer iets minder belangrijk vinden. Overigens gaat het hier om accentverschillen, die niet leiden tot verschuivingen in het algemene patroon van de volgorde van items. Dat blijft voor alle groepen respondenten gelijk.

3. Aanbieders van beleidsonderzoek

3.1 Inleiding

Aan de respondenten is gevraagd om de branche van beleidsonderzoek te vergelijken met concurrerende aanbieders die zich ook op deze markt manifesteren. In overzicht 2 is de lijst met andere externe leveranciers weergegeven, waarmee gespecialiseerde beleidsonderzoeksbureaus worden vergeleken.

Overzicht 2: Lijst van andersoortige aanbieders van beleidsonderzoek

formulering aanbieder in vragenlijst	verkorte formulering
consultants, organisatieadviseurs en accountantskantoren	consultants
bureaus voor markt- en opinieonderzoek	marktonderzoekers
aan het rijk gelieerde kennisinstellingen (bijv. CPB, TNO, Ruimtelijk planbureau, CBS, Algemene Rekenkamer)	rijksinstellingen
universiteiten en HBO-instellingen	hoger onderwijs
zelfstandig onderzoekers	freelancers

3.2 Branchevergelijking

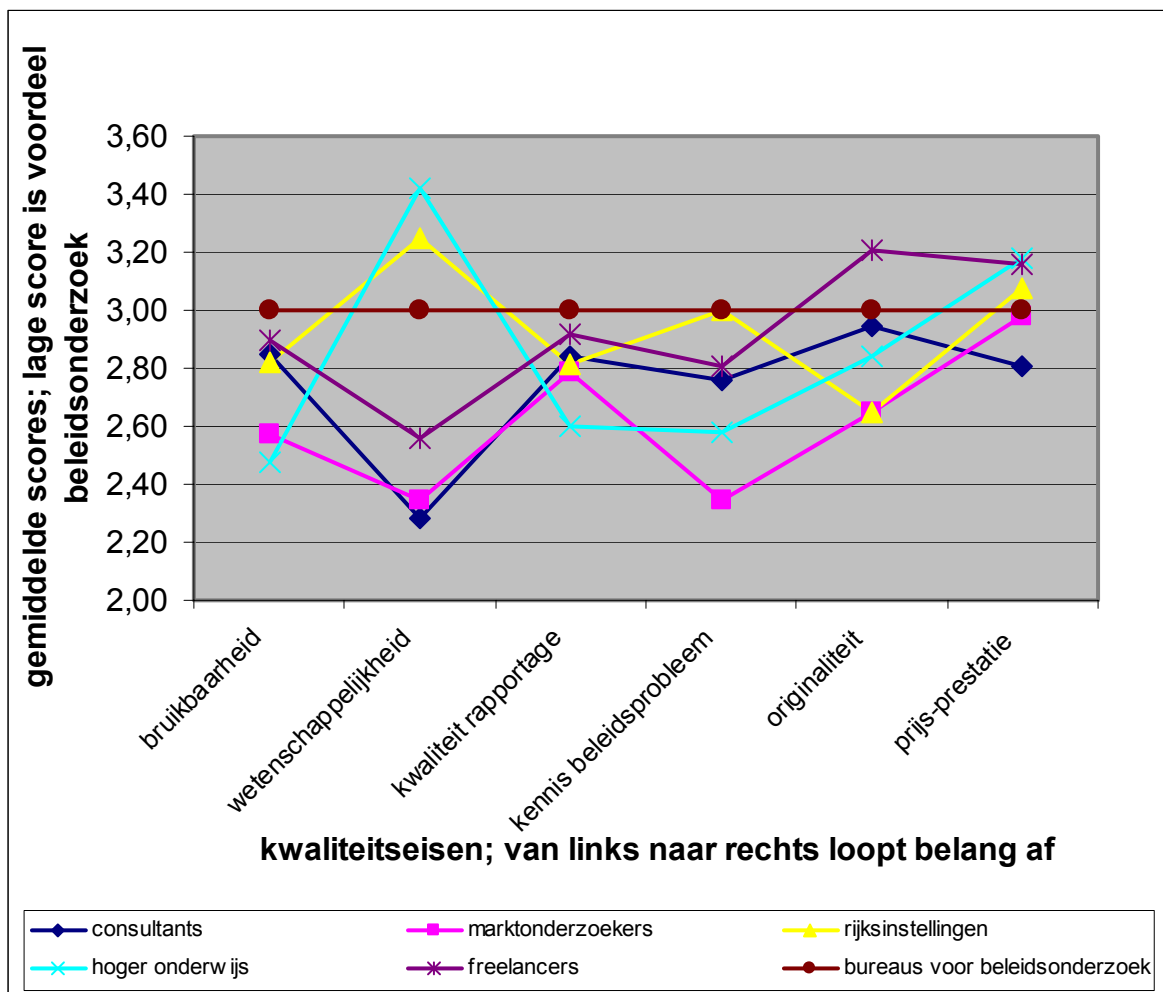
Aan de respondenten is gevraagd om de voor hen belangrijke kwaliteitscriteria (zie hoofdstuk 2) toe te passen, maar dan uitsluitend voor de branches die men goed kent. De vraagvorm is vergelijkend, te weten in welke mate wordt de betreffende soort aanbieders als beter of minder beoordeeld op de kwaliteitseisen dan de branche van het beleidsonderzoek?

Daarbij konden de respondenten kiezen uit vijf antwoordcategorieën:

- 1 bureaus voor beleidsonderzoek veel beter
- 2 bureaus voor beleidsonderzoek beter
- 3 bureaus voor beleidsonderzoek gelijk
- 4 bureaus voor beleidsonderzoek minder
- 5 bureaus voor beleidsonderzoek veel minder

In grafiek 2 worden de resultaten van deze vergelijkingen gepresenteerd in de vorm van gemiddelden. Het gaat daarbij om de totale onderzoeksgroep en alleen om de belangrijkste zes items. De grafiek bestaat uit zes lijnen, een voor elke branche. De scores voor bureaus voor beleidsonderzoek zijn weergegeven als een rechte lijn op niveau 3,00. De lijnen van de andere vijf branches geven weer in welke mate zij naar boven of beneden afwijken van dit vergelijkingspunt.

Grafiek 2: Branche beleidsonderzoek vergeleken met andere branches op de belangrijkste kwaliteitseisen

Uit grafiek 2 blijkt duidelijk dat de branche van beleidsonderzoek zich positief onderscheidt van de andere aanbieders. Bij zes items en vijf vergelijkingbranches ontstaan er in totaal 30 mogelijke vergelijkingpunten. In de grafiek kan men zien dat 6,5 van deze vergelijkingpunten gelegen zijn boven of op de lijn van het beleidsonderzoek en 23,5 er onder liggen. De gunstige beoordeling van de beleidsonderzoeksbureaus komt ook tot uiting in het gegeven dat deze branche op twee van de drie meest belangrijke items (namelijk “bruikbaarheid” en “kwaliteit rapportage”) beter scoort dan alle andere aanbieders, terwijl het op geen van de items een lage positie inneemt.

Wat de andere branches betreft vallen de lage posities op die ingenomen worden door consultants en (vooral) marktonderzoekers. Op de belangrijkste kwaliteitscriteria scoren zij in de ogen van de respondenten systematisch lager dan de branche van het beleidsonderzoek. Zij scoren (vergelijkenderwijs) erg laag op “wetenschappelijkheid”. Marktonderzoekers daarnaast ook op “kennis beleidsprobleem”. Het hoger onderwijs vertoont een zeer wisselend beeld. Deze categorie scoort het hoogste op “wetenschappelijkheid”, maar het laagste op “bruikbaarheid”. Verder komt het alleen op “prijs-prestatie” uit boven de maat. Rijksinstellingen kennen een hoge score op “wetenschappelijkheid”, maar een relatief lage op “originaliteit”. Tot slot scoren de freelancers in de ogen van de respondenten minder hoog op de vier belangrijkste kwaliteitseisen, maar worden gunstiger beoordeeld op de items “originaliteit” en “prijs-prestatie”.

Niet alle items zijn in dezelfde mate onderscheidend. De grootste verschillen tussen de aanbieders treden op bij de items “wetenschappelijkheid” en “kennis beleidsprobleem”, het kleinst zijn de verschillen bij “kwaliteit rapportage” en “prijs-prestatie”.

3.3 Verschillen tussen respondentgroepen

Het beeld van grafiek 2. blijft in grote lijnen intact, ook als men kijkt binnen de diverse respondentgroepen. Bij twee van de zes items zijn er nuanceverschillen, namelijk bij “bruikbaarheid” en bij “kennis beleidsprobleem”.

- Op het item “bruikbaarheid” laten respondenten uit het bedrijfsleven verhoudingsgewijs gunstige oordelen zien over consultants en freelancers, en een zeer lage score bij het hoger onderwijs. Consultants scoren bijna even goed als beleidsonderzoeksbureaus bij de rijksoverheid, terwijl de marktonderzoekers hier verhoudingsgewijs heel laag scoren.
- Op het item “kennis beleidsprobleem” valt het relatief positieve oordeel op over markt-onderzoekers bij respondenten uit instellingen en het minder positieve oordeel over universiteiten bij respondenten uit het bedrijfsleven.

4. Uitbesteding en interne uitvoering

4.1 Inleiding

Beleidsonderzoek kan worden uitbesteed, maar het kan ook worden uitgevoerd door eigen onderzoekers. Aan de respondenten is de vraag voorgelegd hoe hiermee wordt omgegaan binnen de organisatie.

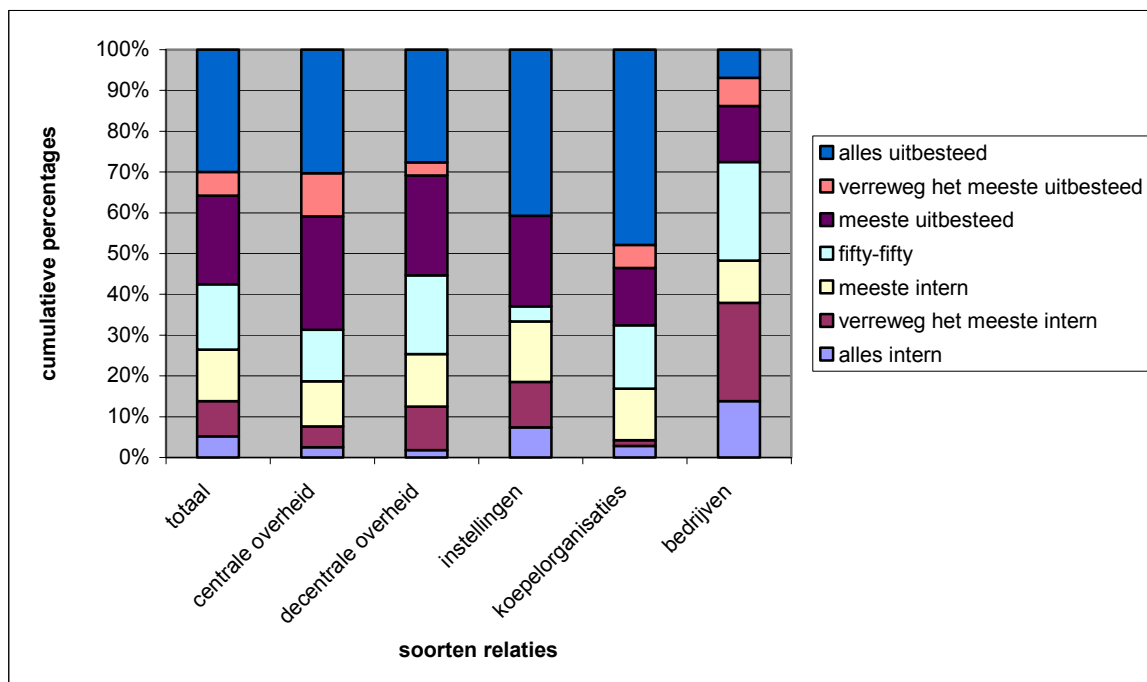
Onder "uitbesteden" wordt verstaan het geven van een opdracht aan een externe partij, die op de markt opereert. Er is in dat geval geen bestuurlijke of organisatorische onderschikking, terwijl er vaak sprake is van concurrentie tussen verschillende aanbieders.

Onder "interne uitvoering" wordt verstaan een opdracht die wordt gegeven aan een interne onderzoeker of onderzoeksorganisatie. Deze is deel van dezelfde moederorganisatie en verwerft zijn interne opdrachten meestal niet in concurrentie.

4.2 Verhouding tussen interne uitvoering en uitbesteding

Er is onderzocht in welke mate uitbesteding of interne uitvoering van beleidsonderzoek binnen de eigen organisatie voorkomt (grafiek 3), wat het organisatiebeleid dienaangaande is en hoe beide varianten worden gewaardeerd door de respondenten (grafiek 4.).

Grafiek 3: Verhouding omvang interne uitvoering versus uitbesteding van beleidsonderzoek

Uit grafiek 3 blijkt dat volgens de respondenten bij iets minder dan 30 procent van de organisaties het merendeel van het beleidsonderzoek intern wordt uitgevoerd. Uitbesteding van beleidsonderzoek heeft duidelijk de overhand. Interne uitvoering komt het meeste voor bij bedrijven, op afstand gevolgd door de lagere overheid. Bij de centrale overheid, de instellingen en de koepelorganisaties ligt het aandeel interne uitvoering beduidend lager.

Aan de respondenten zijn vervolgens zes stellingen voorgelegd over het beleid dat door de organisatie van de respondent wordt gevoerd t.a.v. de interne uitvoering versus uitbesteding van beleidsonderzoek. De stellingen zijn weergegeven in overzicht 3. Zoals men ziet zijn vier van die stellingen niet of weinig van toepassing. Twee van stellingen zijn wel relevant: "Beleidslijnen om beleidsonderzoek extern aan te besteden" en "Er is een beleidslijn om beleidsonderzoek intern te laten uitvoeren". Deze stellingen zijn volgens de respondenten op een ruime meerderheid van de organisaties van toepassing.

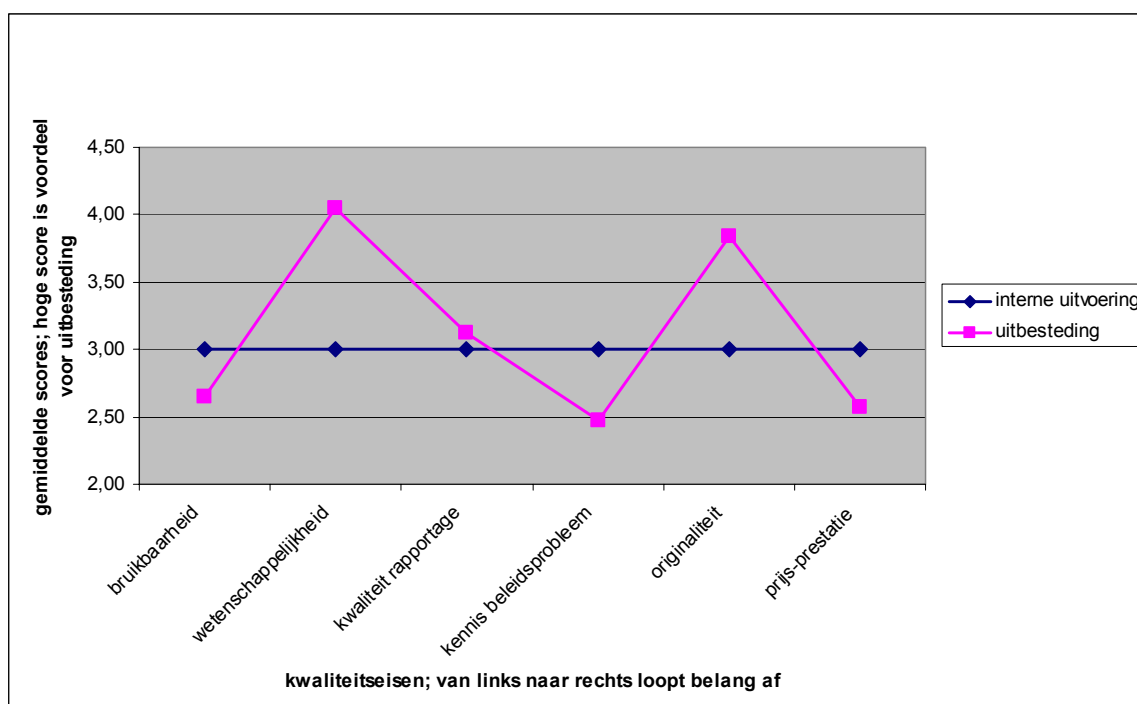
Overzicht 3: Stellingen over interne uitvoering versus uitbesteding van beleidsonderzoek

formulering stelling in vragenlijst	van toepassing
beleidsonderzoek wordt uitbesteed, want er is onvoldoende interne capaciteit	80%
beleidsonderzoek wordt niet uitbesteed, want anders is er intern overcapaciteit	20%
er is een beleidslijn om beleidsonderzoek extern aan te besteden	60%
er is een verplichting om beleidsonderzoek extern aan te besteden	30%
er is een beleidslijn om beleidsonderzoek intern te laten uitvoeren	30%
er is een verplichting beleidsonderzoek intern te laten uitvoeren	20%

4.3 Voordelen en nadelen

Aan de respondenten is vervolgens gevraagd naar de beoordeling van de relatieve voor- en nadelen van interne uitvoering versus uitbesteding van beleidsonderzoek op de zes eerder gehanteerde kwaliteitscriteria (zie hoofdstuk 2).

Grafiek 4: Interne uitvoering en uitbesteding vergeleken op de belangrijkste kwaliteitseisen

Uit grafiek 4 blijkt dat de kwaliteitseisen “bruikbaarheid”, “kennis beleidsprobleem” en “prijs-prestatie” volgens respondenten in het voordeel uitpakken van interne uitvoering van beleidsonderzoek. In het voordeel van uitbesteding (met grotere verschillen) zijn de items “wetenschappelijkheid” en “originaliteit”. Geen verschil bestaat er bij “kwaliteit rapportage”.

Er zijn slechts enkele nuanceverschillen tussen de groepen respondenten. Wat betreft “bruikbaarheid” zien de bedrijven een sterker voordeel dan gemiddeld in interne uitvoering, terwijl respondenten uit koepelorganisaties geen verschil zien tussen interne uitvoering en uitbesteding. Bedrijven hechten ook bij “kennis beleidsprobleem” meer aan interne uitvoering. Hierbij nemen de instellingen een neutrale positie in.

5. Selectie- en gunningscriteria bij beleidsonderzoek

5.1 Inleiding

Aan respondenten die recente ervaring hebben met een offertraject zijn nadere vragen gesteld over het uitbesteden van beleidsonderzoek. Daarbij zijn twee fasen onderscheiden, namelijk de selectiefase (welke aanbieders mogen een offerte indienen?) en de gunningsfase (welke aanbieder mag het werk uitvoeren?). Voor elk van beide fasen is een lijst van mogelijke criteria opgesteld. Aan de respondenten is gevraagd hoe belangrijk men elk van die criteria vindt.

5.2 Selectiecriteria

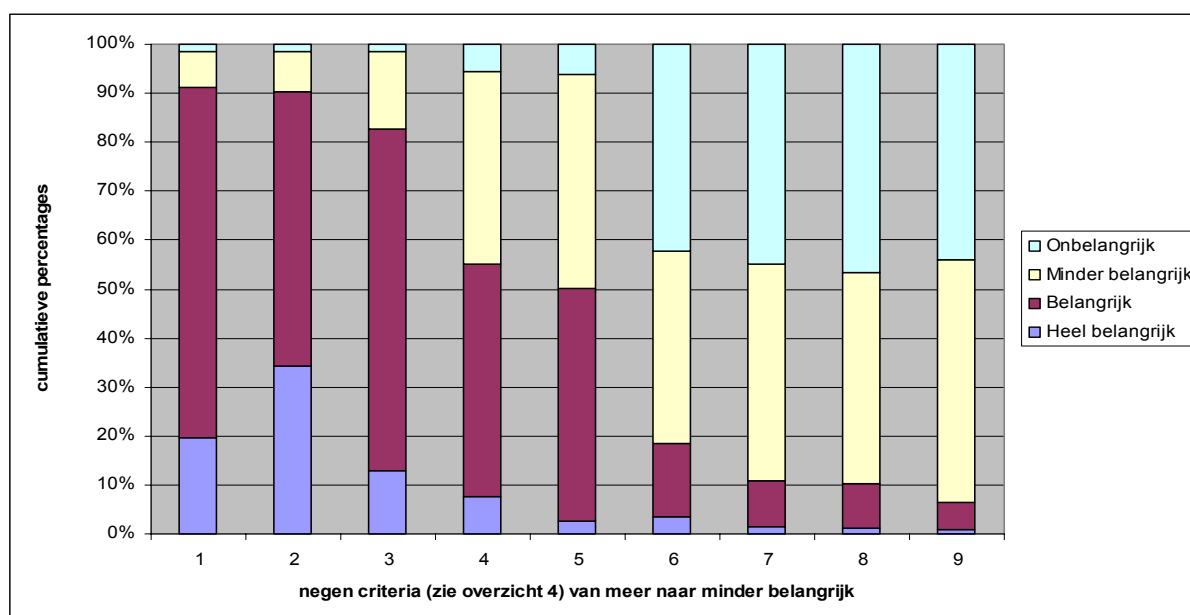
Aan de respondenten is een lijst met 9 criteria voorgelegd die van toepassing (kunnen) zijn bij het selecteren van aanbieders, die benaderd worden om offerte voor de uitvoering van een beleidsonderzoek in te dienen.

De criteria zijn genoemd in overzicht 4. Grafiek 5 geeft informatie over het belang.

Overzicht 4: Criteria die gehanteerd kunnen worden bij de selectiefase van het offertraject

nummers	criteria
1	Omvang en aard vergelijkbare projecten
2	Motivatie voor en initiële visie op uitvoering project
3	Uitvoeringscapaciteit in relatie tot project
4	Reputatie en vermaardheid bureau
5	Organisatie van het bureau
6	Belastingen, heffingen en sociale premies betaald
7	Verzekeringen aanwezig
8	Bankverklaring mbt liquiditeit en solvabiliteit
9	Omzet en balans

Grafiek 5: Belang van de criteria bij de selectiefase van het offertetraject

Uit grafiek 5 blijkt dat in de selectiefase drie criteria door verreweg het grootste deel van de respondenten (heel) belangrijk gevonden worden. Het gaat om "omvang en aard van vergelijkbare projecten" (91%), "motivatie voor en initiële visie op uitvoering" (90%) en "uitvoeringscapaciteit in relatie tot project" (82%). Opvallend is dat zakelijke criteria (zoals "omzet en balans" en "bankverklaring") niet erg belangrijk worden gevonden. Zij worden kennelijk vanzelfsprekend geacht en zijn in elk geval nauwelijks onderscheidend voor het selectieproces.

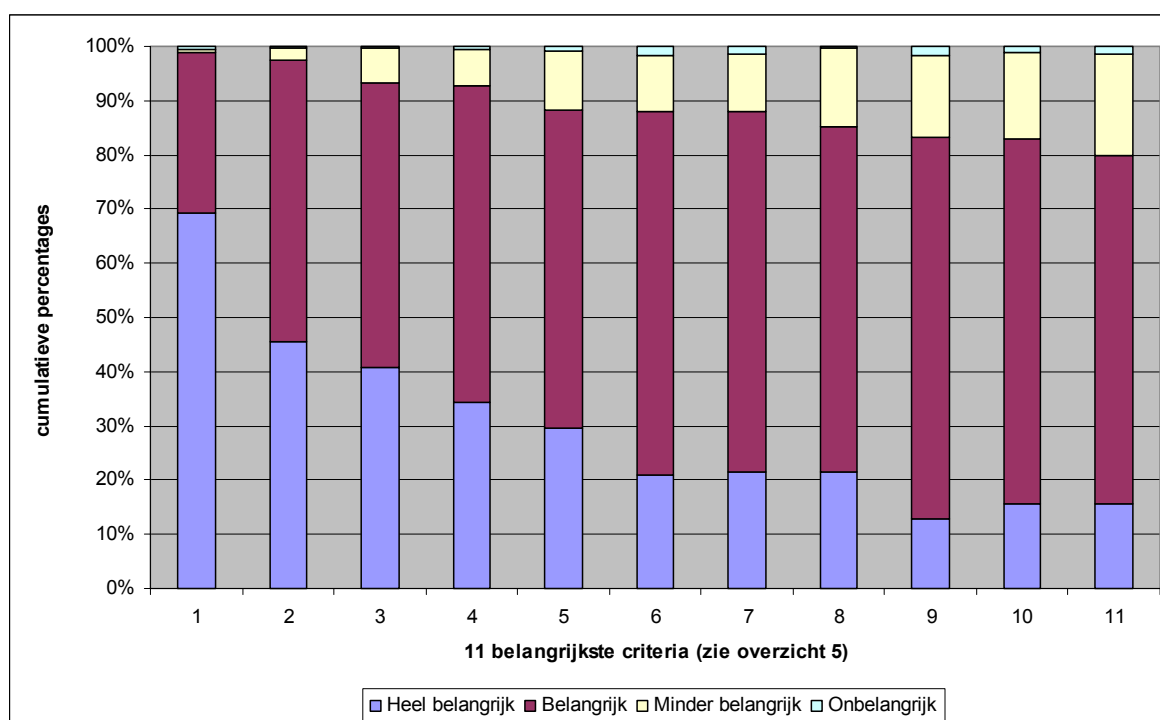
5.3 Gunningscriteria

Aan de respondenten is vervolgens een lijst met 19 criteria voorgelegd die van toepassing (kunnen) zijn bij de beslissing aan welke organisatie de opdracht tot uitvoering gegund wordt. In overzicht 5 staat de lijst met de belangrijkste criteria. Grafiek 6 geeft informatie over het belang van deze criteria.

Overzicht 5: Lijst van criteria bij de gunningsfase van het offertraject; alleen de items met meer dan 80 procent "zeer belangrijk" + "belangrijk"

nummers	criteria
1	Bruikbaarheid voor opdrachtgever
2	Helderheid en toegankelijkheid rapportage
3	Bekendheid met veld en thematiek
4	Gevoeligheid voor het beleidsprobleem
5	Onafhankelijkheid, dus geen externe beïnvloeding onderzoeker'
6	Wanneer nodig moet maatwerk mogelijk zijn
7	Beschikbaarheid gekwalificeerd uitvoerend personeel
8	Overschrijding termijnen
9	Organisatie contacten met opdrachtgever incl. voortgangsrapportages
10	Flexibiliteit en openheid voor nieuwe ontwikkelingen
11	Verantwoordelijke onderzoeker als creatieve gesprekspartner

Grafiek 6: Belang van 11 criteria bij de gunningsfase in het offertetraject

Uit grafiek 6 blijkt dat vier criteria in de gunningsfase door het grootste deel van de respondenten (heel) belangrijk worden gevonden. Het gaat hierbij om "bruikbaarheid voor de opdrachtgever" (98%), "helderheid en toegankelijkheid rapportage" (97%), "bekendheid met veld en thematiek" (93%) en "gevoeligheid voor het beleidsprobleem" (92%).

Ook de erop volgende criteria uit grafiek 6 zijn overigens in absolute zin van groot belang. Daar staat tegenover dat de prijs van het onderzoek niet voorkomt in de top van de criteria die door de opdrachtgevers (heel) belangrijk worden gevonden bij het gunnen van een opdracht. Andere gunningscriteria die volgens respondenten veel minder hoog scoren zijn "aanwezigheid van een kwaliteitsbewakingssysteem als ISO" en "omgang met onderzoekspersonen o.a. privacy-wetgeving".

6. Bekendheid en waardering voor VBO-bureaus

6.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken is de aandacht gericht op de gehele branche van beleids- onderzoek. In dit laatste hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de bekendheid van en de waardering voor de gespecialiseerde bureaus voor beleidsonderzoek (VBO-leden).

Aan de respondenten zijn drie soorten vragen gesteld:

- Welke bureaus kent men spontaan?
- Welke bureaus (uit een voorgegeven lijst) kent men het best?
- Hoe waardeert men de bureaus die men het best kent?

6.2 Bekendheid van bureaus

In de vragenlijst is aan de respondenten allereerst gevraagd om spontaan namen van bekende bureaus voor beleidsonderzoek in te vullen. De antwoorden (namen van bureaus, instituten etc.) konden worden ingevuld in (maximaal 10) open antwoordcategorieën. Gemiddeld werden 5,0 namen genoemd door de respondenten. Het gemiddelde aantal varieert iets per soort relaties. Relaties uit de centrale overheid noemen gemiddeld 6,2 bureaus; koepelinstellingen 5,2; lagere overheden 4,5; instellingen 4,2; en bedrijven 3,9. In totaal zijn er door de respondenten maar liefst 5.600 namen van bureaus genoemd. Tabel 2 laat zien tot welke categorieën deze bureaus behoren.

Tabel 2: De spontaan genoemde bureaus, naar soort bureau of instelling

soort bureau of instelling	perc.
onderzoeksbureaus; VBO-leden	48,4%
onderzoeksbureaus; niet-VBO-leden	15,2%
consultancybureaus	14,5%
accountantsbureaus	6,0%
ingenieursbureaus	4,4%
marktonderzoekbureaus	3,5%
IT-bureaus	1,0%
universiteiten, overheid e.d.	6,9%
totaal	100,0%

Uit tabel 2 blijkt dat bijna de helft van de spontaan genoemde bedrijfsnamen betrekking heeft op bureaus die lid zijn van de Vereniging voor Beleidsonderzoek. Daarnaast heeft 15% van de genoemde namen betrekking op onderzoeksbureaus die geen lid zijn van de Vereniging en nog eens 15% op organisatieadviesbureaus. Bureaus in andere branches worden veel minder vaak spontaan genoemd.

Tabel 3: De top van de spontaan genoemde bureaus (in absolute aantallen)

	hoogste 50	hoogste 20	hoogste 10	hoogste 5
onderzoeksbureaus; VBO-leden	18	12	7	5
onderzoeksbureaus; niet-VBO-leden	11	1	1	
consultantbureaus	7	3	1	
accountantsbureaus	4	3		
ingenieursbureaus	3			
marktonderzoekbureaus	4			
IT-bureaus	1			
universiteiten, overheid e.d.	2	1	1	
aandeel in totaal genoemde namen	78,7%	59,6%	43,8%	28,8%

In tabel 3 wordt een indruk gegeven van de top van de meest genoemde bureaus. De top-5 van meest genoemde namen hebben alle betrekking op leden van de Vereniging voor Beleidsonderzoek. Het gaat om 29% van het aantal genoemde namen. Bij de hoogste tien (goed voor 44% van de genoemde namen) zitten zeven leden van de Vereniging. Bij de hoogste 20 (60% van de genoemde namen) gaat het om 12 leden en bij de hoogste 50 (79%) zitten 18 leden.

Aan de respondenten is ook een lijst voorgelegd met de namen van de leden van de Vereniging voor Beleidsonderzoek. Gevraagd is de bureaus aan te kruisen die men goed kent. De informatie staat in tabel 4.

Tabel 4: Aantal keren dat een VBO-bureau is aangekruist

	N bureaus
> 50 procent van de respondenten kent bureau goed	4
40 - 49 procent van de respondenten kent bureau goed	5
30 - 39 procent van de respondenten kent bureau goed	2
20 - 29 procent van de respondenten kent bureau goed	5
10 - 19 procent van de respondenten kent bureau goed	4
5 - 9 procent van de respondenten kent bureau goed	2
gemiddeld aantal aangekruiste bureaus per respondent	7,38

Gemiddeld werden door de respondenten 7,4 bureaus genoemd. Vier bureaus werden door minstens 50 procent van de respondenten genoemd, vijf door 40 – 50 procent en nog eens zeven door 20 – 40 procent.

6.3 Waardering van bureaus

Vervolgens is gevraagd om bureaus te beoordelen. De vraag hoefde alleen beantwoord te worden voor die bureaus waarmee de respondent zelf de meeste ervaring had.

Bij deze beoordeling van afzonderlijke bureaus zijn twee vragen gesteld, namelijk:

- de waardering in termen van een algemene indruk
- de waardering in termen van specifieke beoordelingsaspecten (zie grafiek 7)

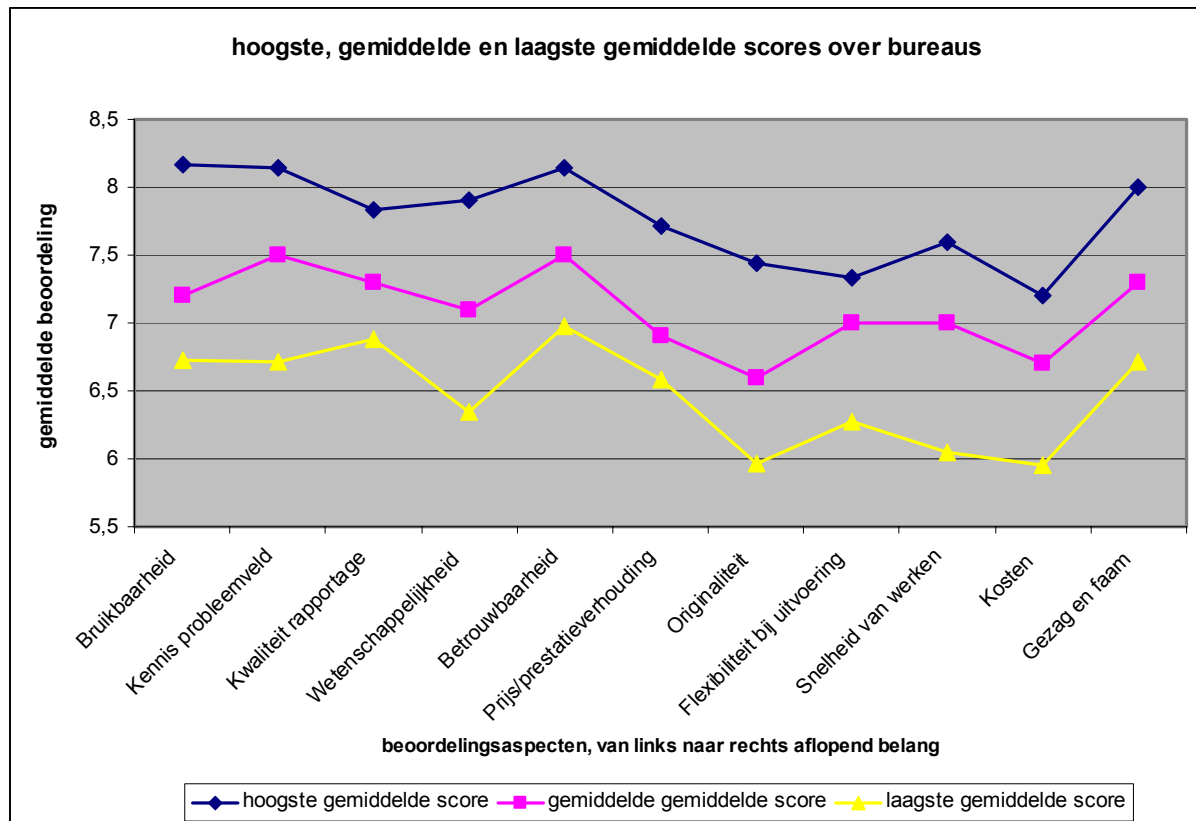
Wat de algemene indruk betreft krijgen de VBO-bureaus gemiddeld een rapportcijfer van 7,4. Het laagste cijfer ligt iets boven de 7,0 en het hoogste iets boven de 8,0. Voor leden van de

Vereniging voor Beleidsonderzoek zijn dat dus heel bevredigende waarderingscijfers zonder uitschieter naar beneden.

Er is geen verschil gevonden op deze scores tussen de belangrijkste relatiegroepen.

Grafiek 7 geeft inzicht in de oordelen over de afzonderlijke bureaus naar een aantal aspecten.

Grafiek 7: Gemiddelde scores voor kwaliteitskenmerken over VBO-bureaus

Op de grafiek zijn drie lijnen geplaatst. De middelste lijn geeft de gemiddelde score weer per item. De bovenste lijn verbindt de hoogste (gemiddelde) scores op de items uit de reeks van beoordeelde bureaus, de onderste lijn de laagste (gemiddelde) scores. Benadrukt moet worden dat de scores/lijnen in grafiek 7 dus geen betrekking hebben op een individueel bureau.

De waardering van de respondenten op de verschillende kwaliteitsaspecten loopt uiteen. De verschillen tussen de lijn met de hoogste en die met de laagste gemiddelde scores zijn eveneens fors, circa anderhalve punt. Voor bruikbaarheid, kennis probleemveld, betrouwbaarheid en gezag en faam liggen de hoogste scores van leden op 8,0 of iets hoger. Voor originaliteit, kosten en snelheid van werken liggen de gemiddelde scores bij bureaus die in deze opzichten het slechtst presteren op of iets beneden de 6,0. Kennelijk doen de onderzochte bureaus het als groep op sommige aspecten aanzienlijk beter dan op andere.

Bij individuele rapportages voor de afzonderlijke leden van de VBO is deze grafiek gebruikt als referentie voor de beoordeling van de gemiddelde scores op deze beoordelingspunten van individuele leden. De individuele informatie is vertrouwelijk en alleen gebruikt voor feedback aan de betreffende bureaus zelf.

7. Conclusies

De brancheverkenning die in voorjaar 2007 door de Vereniging voor Beleidsonderzoek is uitgevoerd onder opdrachtgevers en andere stakeholders, heeft een schat aan informatie opgeleverd over de beoordeling van het beleidsonderzoek en over de positionering van de branche van gespecialiseerde beleidsonderzoeksbureaus ten opzichte van andere soorten aanbieders van beleidsonderzoek. Het onderzoek is in eerste instantie uitgevoerd ten behoeve van intern gebruik binnen de vereniging en door de leden. Wij zijn er echter van overtuigd dat een deel van dit onderzoek ook interessant is voor de opdrachtgevers en de gebruikers van beleidsonderzoek. De belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek worden hieronder kort samengevat.

1. Bruikbaarheid is het belangrijkste kwaliteitscriterium van beleidsonderzoek

Uit een lijst met 17 mogelijk belangrijke criteria voor de kwaliteit van beleidsonderzoek zijn door de respondenten zes items als belangrijkste gekozen. De “bruikbaarheid van beleidsonderzoek” blijkt het hoogst te scoren. In afnemende volgorde van belang komen daarna “wetenschappelijkheid”, “kwaliteit rapportage”, “kennis van het beleidsprobleem”, “originaliteit” en “prijs-prestatie”. De andere 11 kwaliteitseisen uit de lijst worden door de respondenten minder belangrijk gevonden.

2. Bij vergelijking met andere soorten aanbieders komt de branche positief uit de bus

Op de belangrijkste zes criteria onderscheidt de branche van beleidsonderzoek zich positief van andere aanbieders van beleidsonderzoek, zoals consultants, marktonderzoekers, hoger onderwijs, rijksbureaus en freelancers. Bij de meerderheid van vergelijkingsmogelijkheden komt de branche van het beleidsonderzoek als beste uit de bus. Op twee van de drie meest belangrijke items (“bruikbaarheid” en “kwaliteit rapportage”) scoren de beleidsonderzoeksbureaus beter dan alle andere aanbieders, terwijl deze bureaus op geen van de items een lage positie innemen.

3. Externe aanbesteding komt vaker voor dan interne uitvoering

Uitbesteding van beleidsonderzoek komt bij de organisaties van de respondenten het meeste voor. Interne uitvoering komt in verhouding nog het meeste voor bij bedrijven, op afstand gevolgd door de lagere overheid. De kwaliteitseisen “bruikbaarheid”, “kennis beleidsprobleem” en “prijs-prestatie” pakken in het voordeel uit van interne uitvoering van beleidsonderzoek. In het voordeel van uitbesteding zijn de items “wetenschappelijkheid” en “originaliteit”.

4. In de VBO zijn vrijwel alle belangrijke bureaus voor beleidsonderzoek verenigd.

De top-5 van de bureaunamen die door de respondenten bij een open vraagstelling het meest genoemd zijn, bestaat uitsluitend uit VBO-leden. Daarbij gaat het in totaal om 29 procent van alle genoemde namen. Bij de hoogste tien zitten zeven leden. Bij de hoogste 20 gaat het om 12 leden en bij de hoogste 50 zitten 18 leden. De vereniging telde ten tijde van het onderzoek 22 leden.

5. De kwaliteitsbeoordeling van de VBO-bureaus varieert van ruim voldoende tot goed.

De VBO-bureaus krijgen van de respondenten een gemiddeld algemeen rapportcijfer van 7,4. Het laagste cijfer ligt iets boven de 7,0 en het hoogste iets boven de 8,0. Voor leden van de Vereniging voor Beleidsonderzoek zijn dat dus heel bevredigende waarderingscijfers zonder uitschieter naar beneden.

In de periode 2006/2007 waren de volgende bureaus aangesloten bij de Vereniging voor Beleidsonderzoek:

De Vereniging voor Beleidsonderzoek is de Nederlandse brancheorganisatie van het beleidsonderzoek dat op marktconforme basis wordt uitgevoerd.

Vereniging voor Beleidsonderzoek
Postbus 31070
6503 CB NIJMEGEN
telefoon: 024-3512106
www.beleidsonderzoek.nl
info@beleidsonderzoek.nl

 B & A Den Haag	 Cebeon Amsterdam	 DSP-groep Onderzoek - Advies - Management Amsterdam
 Ecorys Rotterdam	 EIM onderdeel van Panteia Zoetermeer	 IOO onderdeel van Panteia Leiden
 Ipsos Facto Houten	 ITS wetenschap voor beleid en samenleving Nijmegen	 IVA Tilburg
 KASKI NIJMEGEN	 KBA NIJMEGEN	 Oberon Utrecht
 Partners & Partners Denkers en doeners voor de publieke zaak Vught	 Regioplan Amsterdam	 Research voor Beleid onderdeel van Panteia Leiden
 ResearchNed Nijmegen	 RIGO Amsterdam	 ROA Maastricht
 SCO-Kohnstamm Instituut Amsterdam	 SEO Amsterdam	 SEOR Rotterdam
 SGBO Onderzoek > Advies > Implementatie Den Haag		 Verwey-Jonker Instituut Utrecht

Colofon

©
Vereniging voor Beleidsonderzoek,
Nijmegen 2007

Samenstelling: Arie Mens
Vormgeving: Sylvia Hendriks

Overname van gegevens uit deze rapportage is toegestaan, mits deze uitgave duidelijk als bron wordt vermeld.